

V první polovině dvacátého století dospěla sociální antropologie k přesvědčení, že všechny společnosti řeší stejné základní problémy, jejich řešení jsou však odlišná. Na základě tohoto přesvědčení se sociální vědci pokusili určit, které problémy jsou společné všem společnostem, a to jak na základě teoretických úvah, tak pomocí statistické analýzy dat. V roce 1954 Američané sociolog Axel Inkeles a psycholog Daniel Levinson na základě rozsáhlé studie anglicky psané literatury navrhli okruhy, představující podle nich obecné základní problémy, které mají důsledky pro fungování společností či skupin uvnitř společností a pro jednotlivce v těchto skupinách na celém světě: vztah k autoritě, sebepojetí jedince (zejména vztah mezi jedincem a společností a individuální chápání mužskosti a ženskosti), způsoby zacházení s konflikty (včetně zvládání agrese a vyjadřování citů).

V 70. letech holandský vědec Geert Hofstede provedl rozsáhlý výzkum u lidí z více než padesáti zemí z celého světa, kteří pracovali v místních pobočkách jediné velké nadnárodní korporace - IBM a představovali téměř dokonale srovnatelné vzorky: byli si podobní ve všech ohledech až na národnost. Výzkum odhalil společné problémy, jejichž řešení se však od jedné země ke druhé lišila, a to v následujících oblastech:

1. sociální nerovnost, včetně vztahu k autoritě,
2. vztah mezi jednotlivcem a skupinou,
3. pojetí mužskosti a ženskosti,
4. způsoby nakládání s nejistotou a víceznačností.

Tyto empirické výsledky se překvapivě dobře shodují s okruhy, které předpověděli Inkeles a Levinson o dvacet let dříve (nakládání s nejistotou a víceznačností se ukázalo být ve vztahu ke zvládání agrese a vyjadřování citů podle Inkelese a Levinsona).

Čtyři základní problémové oblasti, definované Inkelesem a Levinsonem a empiricky doložené ve výzkumu Geerta Hofstedeho v IBM, představují dimenze kultur. Dimenze je aspekt kultury, který může být ve vztahu k jiným kulturám měřen. Tyto dimenze byly označeny jako vzdálenost moci, kolektivismus versus individualismus, feminita versus maskulinita a vyhýbání se nejistotě.

Jednotlivé dimenze seskupují množství jevů, u nichž bylo empiricky ověřeno, že se vyskytují společně. Od 70. let byly výše uvedené dimenze potvrzeny řadou menších výzkumů (např. Hoppe, 1990, Mouritzen, 2002, van Nimwegen, 2002; podle Hofstede 2007, s. 31). V 80. letech byla k těmto čtyřem dimenzím na základě navazujícího výzkumu Michaela Bonda, tentokrát v čínském prostředí, přidána ještě pátá dimenze, která byla nazvána dlouhodobá versus krátkodobá orientace, a v roce 2010 přibyla šestá dimenze, nazvaná indulgence versus restraint, což můžeme přeložit jako požitkářství versus zdrženlivost.

Kvantitativním šetřením bylo doloženo, jaké praktické důsledky mají pro konkrétní země jejich skóry v dimenzích, a kvantitativní ověření byla doplněna kvalitativními popisnými informacemi o daných zemích. V knize *Culture's Consequences* z r. 2001 uvádí Hofstede velké množství takovýchto informací. Uvádí například, že vzdálenost moci koreluje s užíváním násilí ve vnitřní politice země a s nerovností příjmů v zemi, individualismus koreluje s národním bohatstvím, vyhýbání se nejistotě vykazovalo asociaci s katolicismem a zákonnou povinností obyvatel v rozvinutých zemích nosit evidenční karty, dlouhodobá orientace koreluje s národními mírami spoření.

I když Geert Hofstede prováděl svůj výzkum v 70. letech, jeho výsledky jsou dlouhodobě platné, neboť lidské společnosti mají pozoruhodnou schopnost ucho-vání své identity prostřednictvím postupných generací svých příslušníků. Jak uvádí Hofstede (2007, s. 38)

„Kultura je jako nenapsaná kniha obsahující pravidla sociální hry, kterou její členové předávají nově příchozím. Tato kniha sídlí v lidských myslích.“

V názvech následujících kulturních dimenzí je nejprve uveden český překlad, poté anglický originální název a nakonec zkratka dimenze.

Vzdálenost moci (Power distance, PDI)

Dimenze vzdálenosti moci vyjadřuje míru nerovnosti mezi lidmi, která je v dané společnosti očekávána a akceptována.

Hofstede dimenzi vzdálenosti moci definuje jako „rozsah, v němž méně mocní členové institucí a organizací v dané zemi předpokládají a přijímají skutečnost, že moc je rozdělována nerovně“ (2007, s. 45).

Hofstede (2007, s. 53) popisuje základní rozdíly mezi kulturami s velkou a malou vzdáleností moci. V kulturách s velkou vzdáleností moci jsou nerovnosti považovány za přirozené. Lidé očekávají a akceptují velkou diferenciaci příjmů a přiznávání privilegií výše postaveným skupinám; viditelné známky statusu přispívají k autoritě výše postavených jedinců a skupin. Hranice mezi sociálními vrstvami jsou pevně dané a respektované. V těchto kulturách je hierarchie považována za přirozené uspořádání společnosti.

Naopak v kulturách s nízkou vzdáleností moci je kladen důraz na rovnost. Ne-rovnost je vnímána jako nespravedlivá a nežádoucí, společenskému statusu není přisuzován velký význam. Rozdíly v platech jsou v těchto kulturách relativně nízké. V kulturách s malou mocenskou vzdáleností se hierarchie utváří pouze na základě potřeby organizací, lidé ji nepovažují za přirozenou.

V zemích s velkou vzdáleností moci mají rodiče velkou autoritu a úcta k rodičům a jiným starším trvá po celý život. U dětí se nepodporuje nezávislé chování. V zemích s malou vzdáleností moci se naopak s dětmi zachází, jako by byly více méně rovny dospělým. Cílem rodičovské výchovy je umožnit dětem, aby se staraly samy o své záležitosti tak brzy, jak je to jen možné. Za ideál je v rodině považována osobní nezávislost.

Ve škole v zemích s velkou vzdáleností moci panuje nerovnost mezi učitelem a studentem; učitelům je projeována úcta, ve třídě panuje striktní řád, studenti ve třídě mluví, jen když k tomu byli vyzváni, učitelům se nikdy veřejně neodporuje, nekritizují se a jedná se s nimi s úctou.

Tam, kde je vzdálenost moci malá, se předpokládá, že učitelé budou se studenty zacházet v podstatě jako se sobě rovnými, studenti do výuky aktivně zasahují, kladou otázky, diskutují s učiteli.

V zemích s velkou vzdáleností moci je moc považována za základní společenský fakt. Není podstatné, zda je moc legitimní; síla převažuje nad právem.

V zemích s malou vzdáleností moci musí být užití moci podřízeno zákonům. Nerovnost je v zásadě považována za nežádoucí a musí být politickými prostředky minimalizována.

Vysoké hodnoty vzdálenosti moci má většina asijských zemí (jako Malajsie a Filipíny), východoevropské země (Slovensko a Rusko), latinskoamerické země jako Panama a Mexiko) a v poněkud nižším stupni evropské románské země jako Francie a francouzsky mluvící část Belgie, dále také arabské a africké země.

Naopak nízké hodnoty vzdálenosti moci vykazují německy mluvící země, jako jsou Německo, Rakousko a německy mluvící část Švýcarska, dále Izrael, severské země (Dánsko, Finsko, Norsko a Švédsko), USA, Velká Británie a bělošská část její někdejší říše (Nový Zéland, Irsko, Austrálii a Kanada) a také Holandsko.

Na internetových stránkách Hofstedeho centra (<http://geert-hofstede.com>) lze najít přehledné grafy shrnující průměrné hodnoty jednotlivých dimenzí pro všechny země, ve kterých byl

proveden dostatečný výzkum.

Individualismus versus kolektivismus (Individualism versus collectivism, IDV)

Individualismus přísluší společnostem, v nichž jsou svazky mezi jedinci volné: předpokládá se, že každý se stará sám o sebe a svou nejbližší rodinu. Kolektivismus, jako jeho opak, přináší ke společnostem, ve kterých jsou lidé od narození po celý život integrováni do silných a soudržných skupin, které je v průběhu jejich života chrání výměnou za jejich věrnost. (Hofstede 2007, s. 66)

V kolektivistických kulturách je klíčovou ctností udržování souladu s vlastním sociálním okolím, a to jak v rodině, tak i v dalších sférách, lidé se snaží vyhnout konfrontacím. Naopak v individualistických kulturách je konfrontace považována za správnou.

V kolektivistické kultuře má rodina velkou důležitost; rodinných akcí, jako oslavy nebo pohřby, se nelze nezúčastnit. V této společnosti existuje kolektivní zodpovědnost, a když jeden člen skupiny poruší pravidla společnosti, celá skupina se cítí zahanbena. Když v kolektivistické skupině jedinec nedostojí podstatným požadavkům, které jsou na něho kladeny z titulu sociální pozice, kterou zastává, ztrácí tvář. „Ztratit tvář“ znamená být pokořen. V individualistické společnosti platí jako protějšek „tváře“ charakteristika „sebeúcta“, ta je však definována z hlediska jednotlivce. V individualistických společnostech osoby, které přestoupí společenská pravidla, cítí vinu, která je však na rozdíl od hanby individuální.

Ve škole v kolektivistických zemích studenti ve třídě nediskutují, protože nade vším vládne ctností souladu a zachování tváře a konfrontací a konfliktů je třeba se vyvarovat. V individualistických společnostech studenti předpokládají, že s nimi bude jednáno nestranně a jako s jednotlivci; konfrontace a otevřená diskuse je často považována za chvályhodnou. Diplomy a osvědčení v individualistické společnosti znamenají zvýšení ekonomické ceny držitele a jeho sebeúcty, zatímco v kolektivistické společnosti je diplom přínosem ke cti držitele a příslušníků jeho skupiny. V případě přijímání do zaměstnání se v kolektivistické skupině bere ohled na skupinu, k níž daná osoba patří, protože zaměstnanec bude vždy jednat v souladu se zájmy této skupiny. Obvykle se preferuje přijímání příbuzných zaměstnavatele a dalších osob, které už u firmy pracují. V individualistické společnosti je naopak příbuzenský vztah na pracovišti považován za nežádoucí.

V obchodních vztazích v individualistické společnosti platí norma, že s každým je třeba jednat stejně, zatímco v kolektivistických společnostech je běžné jednat s různými zákazníky různým způsobem podle vztahu k nim. Pokud jde o platnost zákonů a práv, v individualistické společnosti se předpokládá, že zákony a práva jsou stejné pro všechny její členy bez rozdílu, zatímco v kolektivistické společnosti se zákony a práva mohou lišit od jedné kategorie osob ke druhé. Co se týká dodržování lidských práv, setkáme se s ním častěji v individualistické společnosti; v kolektivistické společnosti dochází často k jejich porušování.

Vysoké hodnoty individualismu mají především anglicky mluvící země, jako USA, Austrálie, Velká Británie, Kanada, Nový Zéland, z evropských zemí Holandsko, Maďarsko a Belgie. Nízké hodnoty mají především země Latinské Ameriky a jihovýchodní Asie.

Maskulinita versus feminita (Masculinity versus Femininity, MAS)

Dimenze maskulinita versus feminita byla takto označena proto, že je jedinou dimenzí, „v níž muži a ženy, zaměstnaní u IBM, konzistentně skórovali rozdílně“ (Hofstede 2007, s. 97). Odpovědi mužů a žen se lišily v oblasti pracovních cílů: muži přikládali větší význam výdělku a postupu, ženy dobrým vztahům s nadřízenými a spolupráci s ostatními.

V maskulinních společnostech jsou sociální rodové role jasně odlišeny, tj. od mužů se očekává, že budou průbojní, drsní a budou se zaměřovat na materiální úspěch, zatímco od žen se očekává, že budou spíše mírné, jemné a orientované na kvalitu života; ve femininních společnostech se rodové role překrývají, tj. od mužů i žen se očekává, že budou nenároční, jemní a orientovaní na kvalitu života. (Hofstede 2007, s. 97)

Ve škole v maskulinních zemích je cílem být výtečný, normou jsou zde nejlepší studenti, zatímco ve femininních zemích je cílem projít, za normu je považován průměrný student. Pokud jde o učitele, na maskulinní straně jsou hlavní učitelova brilantnost a vědecká pověst, na femininní straně hrají větší úlohu učitelova přátelskost a sociální obratnost.

Výběr povolání je v maskulinních zemích dán předpokládanou možností postupu, ve femininních zemích je dán především zájmem o danou oblast. Na pracovišti v maskulinních kulturách panuje přesvědčení, že konflikty má vyřešit přímý střet, a porady jsou pro účastníky příležitostí, aby se mohli prosadit, zatímco ve femininních kulturách je dávána přednost řešení konfliktů kompromisem a vyjednáváním. Rozdíl mezi maskulinními a femininními zeměmi je také v tom, jaké místo má zaujímat práce v životě jedince. Můžeme říci, že v maskulinní společnosti lidé žijí, aby mohli pracovat, zatímco ve femininní společnosti lidé spíše pracují, aby mohli žít. (Hofstede 2007, s. 115). Země s maskulinní kulturou se snaží vytvářet výkonnou společnost, femininní země usilují o společnost blahobytu.

Dimenze maskulinita - feminita se projevuje i v názorech, jak jednat s přistěhovanci. V maskulinních zemích silně převládá názor, že přistěhovanci se mají asimilovat, tj. vzdát se své kultury, femininní země se přiklánějí k integraci, tj. přistěhovanci se musí přizpůsobit jen v těch záležitostech své kultury a náboženství, které jsou v rozporu se zákony jejich nové vlasti.

V maskulinitě nejvýše skóruje Slovensko, vysoké hodnoty mají rovněž Japonsko, Maďarsko a Rakousko; femininní charakter mají především severské evropské země, ale rovněž Kostarika a Chile. Otázky týkající se dimenze maskulinita a feminita se výrazně odrážejí v náboženství. Maskulinní kultury uctívají přísného Boha nebo bohy, kteří ospravedlňují tvrdé zacházení s bližními, zatímco femininní kultury uctívají jemného Boha nebo bohy, kteří požadují, aby se o bližní pečovalo.

Vyhýbání se nejistotě (Uncertainty avoidance, UAI)

Dimenze vyhýbání se nejistotě je definována jako „stupeň, v němž se příslušníci dané kultury cítí ohroženi nejistotou nebo neznámými situacemi“ (Hofstede 2007, s. 131). Vyhýbání se nejistotě se vyznačuje snahou o omezení víceznačnosti. Souvisí s potřebou vytváření a dodržování pravidel, jež zaručují určitou předvídatelnost a omezují nejednoznačné porozumění situacím. Pro kultury s vysokým indexem vyhýbání se nejistotě představuje nejistota stálou hrozbu, se kterou se lidé musejí vypořádat, proto mají větší sklony k úzkostem a častěji pociťují velký stres. V kulturách s nízkým indexem vyhýbání se nejistotě lidé vnímají nejistotu jako součást života a nejednoznačné situace přijímají klidněji. Pravidla nejsou považována za zásadní pro existenci organizace a lidé tolik nepodléhají stresu (Hofstede 2007, s. 131 - 132).

Pokud jde o výchovu v rodině, mezi prvními věcmi, které se děti učí, je rozdíl mezi špinavým a čistým a mezi bezpečným a nebezpečným. Co se považuje za čisté a bezpečné, nebo špinavé a nebezpečné, se liší od jedné kultury ke druhé. V zemích se silným vyhýbáním se nejistotě jsou kategorie špinavého a nebezpečného určeny přesně a absolutně. V kulturách s malým vyhýbáním se nejistotě je klasifikace špinavého a nebezpečného volnější. Pocity spjaté se špinou a nebezpečím se netýkají jen materiálu, ale také lidí a mohou ústit v rasismus. Silný pocit vyhýbání se nejistotě můžeme sumarizovat pomocí xenofobního vyznání: „Co je jiné, je nebezpečné.“ Pociť spojený se slabým vyhýbáním se nejistotě je naopak: „Co je jiné, je podivné.“ (Hofstede 2007, s. 137)

Studenti ze zemí se silným vyhýbáním se nejistotě mají rádi strukturovanou výuku s jasně stanovenými cíli, detailně formulovanými úkoly a pevným časovým rozvrhem, předpokládají o svých učitelích, že dokáží odpovědět na všechny otázky; naopak studenti ze zemí s malým vyhýbáním se nejistotě nemají rádi strukturovanou výuku, dávají přednost situacím s otevřeným koncem, vágním cílům, úkolům definovaným jen volně a nemají rádi přesný časový plán; akceptují učitele, který přiznává, že neví všechno.

V zemích s vyšším vyhýbáním se nejistotě většina zaměstnanců i manažerů chce v organizaci zůstat dlouho. Existuje zde množství formálních zákonů a neformálních zvyklostí, určujících práva a povinnosti zaměstnavatelů a zaměstnanců. Tato potřeba zákonů a pravidel je založena emocionálně. Lidé v těchto zemích jsou od dětství programováni tak, aby se cítili dobře ve strukturovaném prostředí. V zemích s velmi slabým vyhýbáním se nejistotě se naopak setkáváme s hrůzou z formálních pravidel. Pravidla jsou zaváděna jen v případě absolutní nutnosti. V zemích se silným vyhýbáním se nejistotě bývají zákony formulovány s větší důkladností než v zemích s malým vyhýbáním se nejistotě. Občané jsou zde povinni nosit osobní průkazy, aby se mohli identifikovat, požádá-li je o to úřední osoba. V zemích s malým vyhýbáním se nejistotě taková povinnost neexistuje.

Jednou z cest, jimiž se lidstvo vyhýbá nejistotě a úzkosti, je náboženství. Náboženská víra pomáhá smířit se s nejistotami, proti nimž se nedokážeme bránit. Skór vyhýbání se nejistotě je do určité míry spojen s náboženstvím, které v nich převládá: ortodoxní a římskokatoličtí křesťané skórují vysoko, muslimské země se drží uprostřed a protestantští křesťané skórují pod průměrem. Hinduistické a buddhistické země skórují od středu dolů, s výjimkou Japonska.

Vysoké skóry vyhýbání se nejistotě nacházíme v Latinské Americe a v Evropě v románských zemích a v okolí Středomořího moře, vysoké skóry mají rovněž Japonsko a Jižní Korea, středně vysoké hodnoty mají německy mluvící země Rakousko, Německo a Švýcarsko. Hodnoty od středních po nízké nalézáme ve všech asijských zemích s výjimkou Japonska a Koreje, podobně je tomu i v zemích Afriky a v anglicky mluvících a severských zemích.

Dlouhodobá versus krátkodobá orientace (Long-term versus short-term orientation, LTO)

V roce 1980 se Geert Hofstede setkal s Michaelem Harssem Bondem z Čínské univerzity v Hongkongu, který pomocí dotazníku nazvaného Čínský dotazník hodnot (Chinese Values Survey - CVS) dospěl rovněž ke čtyřem dimenzím. Tři z nich (vzdálenost moci, kolektivismus versus individualismus a maskulinita versus feminita) odpovídaly třem dimenzím nalezeným dříve ve výzkumu v IBM. Vyhýbání se nejistotě nemělo v CVS ekvivalent, místo toho čtvrtá dimenze CVS sloučila hodnoty stavící proti sobě zaměření na budoucnost a zaměření na současnost a minulost. Geert Hofstede ji označil názvem dlouhodobá versus krátkodobá orientace a považujeme ji za pátou univerzální dimenzi. Kladný pól této dimenze vyjadřuje dynamickou orientaci na budoucnost, zatímco záporný pól představuje statickou orientaci na minulost a současnost. Tato dimenze seskupovala hodnoty založené na Konfuciově učení.

Definice páté dimenze zní: „Dlouhodobá orientace spočívá v pěstování ctností zaměřených na budoucí odměny, zejména vytrvalosti a šetrnosti. Na opačném pólu krátkodobá orientace spočívá v pěstování ctností týkajících se minulosti a současnosti, zejména úcty k tradicím, zachovávání „tváře“ a plnění společenských závazků.“ (Hofstede 2007, s. 162)

Krátkodobá orientace se ve společnosti projevuje úsilím o rychlé dosažení výsledků a tendencí k hledání požitků a utrácení. Členové kultur s dlouhodobou orientací vnímají cíle v delším časovém horizontu - charakteristická je pro ně sebekázeň, odkládání uspokojení, pokračování v úsilí s tím, že výsledky se dostaví později. (Hofstede 2007, s. 161)

Studenti v zemích s vysokým indexem dlouhodobé orientace přisuzují úspěch ve škole vynaloženému úsilí a neúspěch jeho nedostatku, zatímco studenti ze zemí s nízkým indexem dlouhodobé orientace přisuzují úspěch i selhání náhodě.

V zemích s dlouhodobou orientací byly jako hlavní pracovní hodnoty označeny tvrdá práce, úcta ke znalostem, čestnost, otevřenost novým myšlenkám, odpovědnost, sebekázeň a spoléhání na sebe. V zemích s krátkodobou orientací jsou za hlavní pracovní hodnoty považovány svoboda vyjadřování, osobní svoboda, spoléhání na sebe, práva jedince, tvrdá práce, dosažené výsledky a myšlení na sebe. Důležitost volného času podle průzkumu negativně koreluje s indexem dlouhodobé orientace.

Nejsilnější dlouhodobou orientaci mají východoasijské země: Čína, Hongkong, Tchaj-wan, Japonsko, Vietnam a Jižní Korea. Všechny ostatní asijské země s výjimkou Filipín a Pákistánu patří k zemím s vyšším indexem dlouhodobé orientace. Evropské země zaujmají pozici ve středu. Velká Británie a další anglicky mluvící země (Austrálie, USA, Nový Zéland, Kanada) skórují na straně krátkodobé orientace. Africké země, podobně jako Filipíny a Pákistán, ale i ČR, jsou velmi krátkodobě orientované.

Požitkářství versus zdrženlivost (Indulgence versus Restraint, IVR)

V roce 2010 Hofstede k uvedeným pěti dimenzím přidal šestou, nazvanou požitkářství/ užívání si versus zdrženlivost. Jeden pól této dimenze je charakterizován pocitem, že člověk může jednat, jak se mu líbí, utrácet peníze a užívat si volnočasových a zábavných aktivit s přáteli nebo sám, což mu přináší pocit relativně velkého štěstí. Na opačném pólu nacházíme pocit, že jednání člověka je omezeno různými společenskými normami a zákazy a pocitem, že užívání si volnočasových aktivit, vydávání peněz a podobné typy požitků jsou něčím špatným.

Autoři navrhuji následující definici této dimenze:

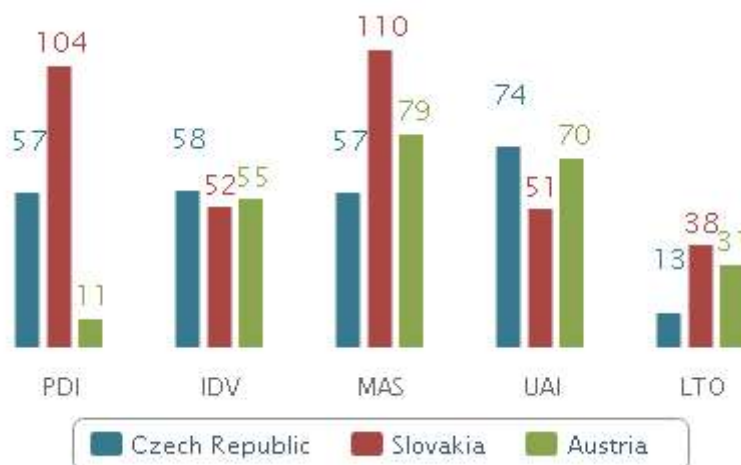
„Požitkářství znamená tendenci umožnit relativně volné uspokojování základních a přirozených lidských potřeb vztahujících se k radosti ze života a zábavě. Zdrženlivost odráží přesvědčení, že takovéto uspokojování má být potlačováno a podřízeno přísným společenským normám.“

Ukázalo se, že udržování pořádku ve společnosti jako kulturní rys kladně korelovalo se zdrženlivostí a záporně s požitkářstvím. Lidé ve zdrženlivějších společnostech častěji považují udržování pořádku za důležitý cíl, který je nadřazen ostatním cílům.

Ještě silnější korelace byla zjištěna mezi požitkářstvím a svobodou projevu. Svoboda projevu může být významným cílem ve shovívavých západních společnostech, ale ve zdrženlivých společnostech může být považována za nedůležitou.

Najděte si na výše uvedené stránce Hofstedeho centra zemi, ve které jste strávil(a) nějaký čas, či se tam chcete podívat. Srovnajte hodnoty jednotlivých dimenzí s Českou Republikou. Odrážejí hodnoty dimenzí chování obyvatel tak, jak ho znáte? Či se v některé dimenzi výrazně liší?

Zde uvedeme příklad srovnání ČR, Slovenska a Rakouska, tedy zemí, které jsou si kulturně velice podobné, prošly několika staletími společného vývoje v rámci Rakouska-Uherska. Jaké podobnosti a odlišnosti lze nalézt mezi těmito zeměmi a jak je interpretovat?

Vzdálenost moci je velice vysoká na Slovensku, velmi nízká naopak v Rakousku. Lze to interpretovat například tak, že v Rakousku jsou lidé daleko více rovnostářští, mít peníze pro ně automaticky není spojeno se statusem (na Slovensku naopak lidé, kteří mají peníze, získávají vyšší společenskou prestiž). Významné je také skóre v dimenzi maskulinity, ve které lidé na Slovensku dosahují vysokých hodnot. V zaměstnání se na Slovensku klade vyšší důraz na výkon a výdělek, menší na sociální vazby. Role muže a ženy jsou tam daleko jasněji vymezeny, pravděpodobně se zde budou ve srovnání s druhými dvěma zeměmi vyskytovat „typicky ženské“ a „typicky mužské“ práce a povolání, atd. V ostatních dimenzích mezi zeměmi nejsou výrazné rozdíly.